

voorzieningen op verschillend gebied, enz.; vooral geldt dit voor het platteland en kleinere centra. Vaak zal het hier voor de huisarts van nut kunnen zijn de schoolarts in te schakelen, daar deze wegens het sociaal-geneeskundige karakter van zijn ambt hier connecties heeft in velerlei richting; hij zal door zijn betere bekendheid met allerlei instanties, instellingen, inrichtingen en mogelijkheden eerder en gemakkelijker iets kunnen bereiken dan de, toch reeds met zoveel werk overladen huisarts, die bovendien op sociaal-medisch terrein vaak minder goed georiënteerd is. Zo zal, door samenwerking, de schoolarts in sommige gevallen de huisarts tot wezenlijke steun kunnen zijn.

Een goede verstandhouding is voor deze samenwerking volstrekt noodzakelijk; van de schoolarts wordt tact en van de huisarts vertrouwen verlangd. Deze laatste moet in de schoolarts niet een lastige dwarskijker zien, die zich tussen hem en zijn patiënten indringt; „lastig” is de schoolarts vaak wel in die zin, dat hij de huisarts meer werk bezorgt, doch, daar dit werk van zo groot medisch belang is, zowel curatief als prophylactisch, zal de huisarts dit zonder morren willen aanvaarden en tevens, door zijn volle medewerking te verlenen, er toe bijdragen dat de schoolarts zijn taak zo effectief mogelijk kan vervullen. Van de schoolarts mag worden geëist, dat hij zich volkomen onthoudt van alles wat naar behandeling zweemt en vooral van alles wat ook maar enigszins het vertrouwen van de patiënten in hun huisarts zou kunnen schaden; daartoe zal hij de uiterste voorzichtigheid dienen te betrachten in zijn uitlatingen tegenover de ouders of verzorgers der kinderen, vooral ook omdat het publiek, dikwijls op sensatie belust, zijn uitlatingen vaak vervormt en aandikt en in deze vorm dan misbruikt tegenover de huisarts. Temeer is voor de schoolarts voorzichtigheid geboden, daar men in hem vaak een soort specialist ziet en daardoor aan zijn woorden extra betekenis hecht. Voor de huisarts is het zaak, zich deze eigenaardigheden van zijn patiënten voor ogen te houden en niet te spoedig te denken aan ontactvol of oncollegiaal optreden van de schoolarts. Wanneer aan beide zijden volgens bovenstaande principes gehandeld wordt, komt een aangename en nuttige vorm van samenwerking tot stand, die voor beide partijen en voor de volksgezondheid van groot nut kan zijn.

Juli 1948

INGEZONDEN

Ter bevordering van spoedige plaatsing van de stukken, behoudt de Redactie zich het recht voor, deze zo nodig te bekorten

HET RECHT VAN DE MENS OP ARBEID

Onder de titel „Sociale en asociale geneeskunde” heeft collega FORMIJNE op de moeilijkheden gewezen en de gevaren geschetst, welke het instituut der keuringen zo dikwerf met zich brengt. Bij de aanvaarding van mijn ambt te Utrecht, nu ruim tien jaren geleden, heb ik ook dit moeilijke probleem besproken. Daarbij heb ik o.a. gezegd: „Goed en rechtvaardig keuren acht ik een der moeilijkste

opdrachten voor de nauwgezette arts. Bij zijn opleiding heeft hij met deze vraagstukken in den regel nog nauwelijks kennis gemaakt, hij moet zijn weg in deze maar zelf zoeken. Het probleem van de gezonde mens met zijn grote variaties verdient in deze tijd bijna evenveel aandacht als dat van de zieke. Het wil mij voorkomen, dat de eisen, die de naar gezondheid dorstende maatschappij aan ons artsen hierbij stelt, uitgaan boven ons werkelijk kunnen. Bij de huidige stand van ons weten en kunnen, kan het niet anders of talloze onbillijkheden worden dagelijks begaan. Wil men van zijn medemensen eisen, dat zij op meerdere tijdstippen aan een onderzoek moeten worden onderworpen, dan is het zonder twijfel even gebiedend, dat zulks niet mag voeren tot groot nadeel voor hen, die niet uit eigen vrije wil dit hebben verlangd. Hier past in hoge mate bezinning”.

In zijn artikel, dat op zeer vele punten mij uit het hart gegrepen is, wijst FORMIJNE nu voornamelijk op de medische tekortkomingen. Maar ik meen, dat het probleem veel dieper ligt, zowel wat zijn psychologisch facet als het sociale betreft. Ik meen, dat het principe van het gehele keuringsinstituut moet worden herzien en op een ten dele andere basis moet worden opgebouwd.

Ieder mens heeft zijn plichten en zijn rechten. Een van zijn plichten is, dat hij moet werken, maar daar staat zonder twijfel even duidelijk tegenover, dat hij ook recht heeft op arbeid. En met dit recht van de mens komt het keuringsinstituut menigmaal in botsing.

Tegenwoordig wordt een groot deel der bevolking gekeurd. Er is nauwelijks meer een betrekking bij overheidslichamen, bij grote maatschappijen of inrichtingen, of een geneeskundig onderzoek wordt vereist alvorens men tot de nieuwe werkkring kan worden toegelaten. Voor alles, wat de naam van „vaste werkkring” draagt, eist men een keuring.

Deze keuring, met de daaruit te trekken conclusie, is dikwerf moeilijk. Het is zonder twijfel eenvoudig om bij elke lichte afwijking tot afkeuring te besluiten, maar geven artsen zowel als werkgevers zich dan wel rekenschap wat zulks kan betekenen voor wie dat treft? Want eenmaal afgekeurd, is het niet gemakkelijk om bij volgende keuringen wel de barrière te passeren. In twijfelachtige gevallen wordt zo vaak ten nadele van de candidaat beslist, omdat men het zekere voor het onzekere meent te moeten nemen. Wanneer later ons oordeel onjuist blijkt te zijn, is *hij* degeen, die daarvoor moet boeten. De fou, eenmaal begaan, wordt veelal niet hersteld en blijft in al haar zwaarte rusten op hem, die zulks treft.

Maar afgezien van de moeilijkheden en dikwijls niet te vermijden onbillijkheden, welke het keuringsinstituut met zich brengt, schenkt ons tegenwoordige keuren te weinig aandacht aan het recht van de mens op arbeid.

Heeft alleen de volkomen gezonde mens dit recht? Moet hem, die op de een of andere wijze reeds van een volmaakte keuringsgezindheid verstoken is, daarom dit recht worden ontnomen of althans het vinden van voor hem geschikt werk belangrijk worden bemoeilijkt? Moeten al deze niet volwaardig geachte mensen het nu maar zoeken in gewoonlijk zoveel moeilijker omstandigheden in de steeds kleiner wordende groep der vrije beroepen, waarvoor nog niet gekeurd behoeft te worden? Wat blijft er voor velen van hen vaak over van hun recht op arbeid? Dit is een sociaal en psychologisch probleem, dat steeds groter wordt en op welks oplossing onze keuringsonvolwaardigen recht hebben.

Dieper op dit probleem hier ingaan, wil ik niet, ook niet op vele andere vraagstukken, die met ons huidige keuringssysteem samenhangen. Maar omdat het probleem, dat FORMIJNE aanroerde, zo belangrijk is en mij zo dikwijls heeft beziggehouden, kan ik niet nalaten er een enkel woord aan te wijden.

Utrecht, 27 October 1948

G. D. DE LANGEN

SOCIALE EN ASOCIALE GENEESKUNDE

De philippica waarin prof. FORMIJNE te velde trekt tegen de sociale geneeskunde en de sociaal-geneeskundigen geeft mij aanleiding tot de volgende opmerkingen.